

Унапређење будућности кроз информације о времену, клими и водама

Порука Мишела Жароа, генералног секретара Светске метеоролошке организације

Сваке године, 23. марта, Светска метеоролошка организација (World Meteorological Organisation - WMO) и међународна метеоролошка заједница заједнички прослављају Светски метеоролошки дан, обележавајући тиме датум ступања на снагу Конвенције о оснивању WMO 1950. године, којом је WMO преузела одговорности Међународне метеоролошке организације (International Meteorological Organisation - IMO), основане 1873. године ради јачања међународне сарадње у области метеорологије.

За разлику од невладине IMO, која није била у саставу Лиге народа (претече данашњих Уједињених нација - UN), нова Организација постала је специјализована агенција система UN већ 1951. године. До 1972. године WMO је почела да проширује свој првобитни мандат, у области метеорологије и климе, на воде и бројна питања животне средине.

Обележавање Светског метеоролошког дана традиционално се, сваке године, посвећује одабраној централној теми. Извршни савет WMO је за 2012. годину усвојио тему „Унапређење будућности кроз информације о времену, клими и водама,“ са намером да се истакне корист коју бројни друштвено-економски сектори имају од ових информација.

Ова тема посебно је прикладна ове године, с обзиром да је на XVI Конгресу WMO који је одржан 2011. године једногласно донета одлука да се у 2012. години успостави нови глобални инфраструктурни систем - Глобални оквир за климатске услуге (Global Framework for Climate Services – GFCS), као одговор на закључке Треће светске конференције о клими (WCC-3) која се одржала у лето 2009. године, настављајући прве две историјске Светске конференције о клими, које је WMO сазвала 1979. и 1990. године заједно са својим партнерима.

Међувладин панел о климатским променама (Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC), који је WMO основала и од 1988. године кофинансира са UNEP-ом, а који је крајем 2007. године добио престижну Нобелову награду за мир, несумњиво је показао да одређене људске активности доприносе глобалном загревању и да имају озбиљне последице на наше природно окружење, као што су повећање просечне глобалне температуре ваздуха и океана, све распрострањеније топљење ледника и повећање нивоа мора и океана. Генерални секретар UN окарактерисао је ово питање као „дефинитивни изазов нашег времена“.

У складу са тим, изузетно је значајна имплементација GFCS, посебно у области одрживог развоја, увек имајући на уму потребу смањења испуштања гасова са ефектом стаклене баште у атмосферу на најмању могућу меру.

На XVI Конгресу WMO, одржаном 2011. године, донета је одлука да четири основна приоритета GFCS буду смањење ризика од природних катастрофа, воде, здравље и сигурност хране. Смањење ризика од природних катастрофа, као први од наведених приоритета, годинама представља веома важан циљ и мандат WMO, посебно јер рањиве заједнице широм света настоје да унапреде ефикасност при спречавању или ублажавању природних катастрофа, од

којих је готово 90% у последњих 50 година било повезано са метеоролошким и хидролошким елементарним непогодама.

Број таквих рањивих заједница је током последњих деценија порастао услед повећане урбанизације и миграције становништва у осетљивије области, као што су обале, низије, сушна подручја, велике делте и плавне долине.

Ово питање надовезује се на пораст учесталости и интензитета једног броја екстремних догађаја, које је предвидео четврти IPCC извештај. У складу са тим, доносиоци одлука и службе за управљање ванредним ситуацијама имаће повећану потребу за бројнијим и тачнијим информацијама о времену и водама, као и климатским услугама, како би припремили одговарајуће планове деловања у непредвиђеним ситуацијама.

Обезбеђивање информација везаних за временске прилике, климу и воде потребно је и ради пружања подршке неколицини виталних друштвено-економских сектора као што су пољопривреда, здравље, саобраћај, производња енергије и управљање водним ресурсима, од којих сви имају потенцијал да обезбеде значајне развојне добробити кроз релативно скромна улагања, посебно када се ради о развоју капацитета.

Током XVII Конференције земаља чланица оквирне конвенције UN о климатским променама (UNFCCC COP XVII), одржане у Дурбану (Јужна Африка), представници WMO су још једном нагласили да ће унапређена истраживања, осматрања, прогнозе и развој капацитета представљати кључне елементе у заштити живота и имовине у земљама најосетљивијим на климатске промене (од којих бројне већ имају значајне тешкоће у одржавању својих мрежа за хидрометеоролошка осматрања и телекомуникације), којима ће бити потребна значајна подршка у превазилажењу научног и технолошког јаза између њих и развијеног света.

WMO указује на чињеницу да најмање развијене земље (Least-developed Countries – LDCs), мале острвске државе у развоју (Small Island Developing States – SIDS) и остале земље у развоју треба што више оспособити да користе системе ране најаве ради очувања свог крхког одрживог развоја, животне средине и глобалне климе, за садашње и будуће генерације.

Тема Светског метеоролошког дана 2012. године омогућава чланицама WMO да покажу најзначајније предности настале из осматрања и прогнозе времена, климе и вода, посебно са становишта климе као природног ресурса и подршке одрживом развоју применом GFCS.

Наведене предности значајне су за управљање свим ресурсима, на свим нивоима, као што је случај са производњом енергије, која обухвата сва четири главна GFCS приоритета: док многи пројекти који се баве коришћењем обновљивих извора енергије нужно морају да буду великих размера, неколико „зелених“ технологија, попут оних које користе енергију ветра, соларну енергију и хидроенергију нарочито је погодно за коришћење у руралним и удаљеним пределима, где су локални извори енергије често неопходни за опстанак људи у тим областима.

Мањи системи производње соларне енергије, који представљају извор снабдевања енергијом за милионе домаћинстава, и мањи системи за производњу хидроенергије, могу се успешно применити у одређеним областима. Бране се користе за складиштење воде за потребе производње хидроенергије која представља важан елемент светских енергетских залиха, а њена производња тренутно задовољава око једне петине светских потреба.

Повећава се коришћење енергије ветра и поред потребних значајних инфраструктурних улагања. Крајем 2010. године, капацитет ветрогенератора, инсталираних широм света, достигао је снагу од 200 гигавата (GW), што чини око 2,5 % укупне светске потрошње енергије.

При процењивању могућности коришћења енергије ветра и соларне енергије у одређеном региону, неопходни су поуздани климатски подаци. Коришћење соларне енергије има већи потенцијал у одређеним регионима у односу на друге регионе. Светски центар за радијацију у Давосу (Швајцарска) одржава Светски стандардни референтни инструмент за мерење соларне радијације, док се WMO Светски центар за податке о радијацији (WRDC) налази се у Санкт Петербургу (Русија).

Све више руралних домаћинстава уводи системе за расвету и припремање намирница, засноване на локално произведеном биогазу. Производња биомасе укључује употребу отпада или усева (као што су кукуруз, шећерна репа или друга вегетација) за производњу биогорива или као директне сировине у процесу сагоревања. При том је потребан опрез да се у атмосферу при овим процесима не ослобађају гасови са ефектом стаклене баште већег потенцијала глобалног загревања од оних чије смо ослобађање иницијално хтели да избегнемо, као и да се производњом енергије не угрозе ресурси и сигурност хране становништва.

UN Саветодавна група високог нивоа за енергију и климатске промене је у извештају из 2010. године под називом „*Енергија за одрживу будућност*“, навела да би постепеним увођењем обновљивих извора енергије и ниско-емисионих технологија било могуће обезбедити универзалан приступ модерним енергетским услугама до 2030. године, без значајног повећања емисије гасова са ефектом стаклене баште.

Дозволите да вас подсетим да недавно објављена WMO изјава из 2011. године о статусу климе јасно наглашава сталне климатске промене. Тринаест година са највишим температурама забележене су у периоду од 1997. године, док су глобалне температуре у 2011. години биле више од било које године праћене појавом Ла Ниње, која обично има расхладни утицај.

Концентрација гасова са ефектом стаклене баште у атмосфери наставила је да се повећава несмањеном брзином, да би током 2011. године достигла највише вредности икада забележене. Прошлог лета, степен покривености Арктичког мора ледом био је други по реду најнижи измерен до сада. Укупна запремина леда у мору била је највероватније најмања икада забележена.

Временске прилике, клима и воде годинама представљају покретач друштвено-економског развоја, док ће све више доприносити суочавању са изазовима будућности, посебно у контексту новог Глобалног оквира, за који ће WMO и њених 189 чланица - Националних хидрометеоролошких служби, наставити да обезбеђују главну покретачку снагу обезбеђивањем најновијих научних сазнања, пружањем правовремених метеоролошких и климатолошких продуката и климатских услуга, а за добробит свих друштвено-економских сектора.

Ми ћемо се све више ослањати на GFCS у контексту UNFCCC, јер он не само да ће допринети мерама ублажавања климатских промена, које приоритетно и хитно морају бити усвојене уколико желимо да опстанемо као цивилизација, већ ће бити и непроцењиво значајан при смањењу ризика од природних катастрофа и прилагођавању климатским променама у целини.

Уверен да ће овогодишња тема Светског метеоролошког дана допринети даљем ангажовању свих WMO чланица и партнера на највишим нивоима у овим кључним иницијативама, желим најсрдачније да вам честитам Светски метеоролошки дан 2012. године.